

Éberhardt Gábor

Az interkulturális jellemzők megjelenése a rendészeti feladatokban

1. Gondolatok az interkulturalizmus megjelenéséről a rendészeti feladatok végrehajtási rendszerében

Magyarország geopolitikai helyzete már a honfoglalás időszakában visszaigazolta annak megkerülhetetlen szerepét. A történelmi események sokszor, sokféleképpen terhelték hazánkat. Az már az államalapítást követően nyilvánvalóvá vált, hogy a „vándorok”¹ ha Magyarországra jönnek, vagy akár keletről nyugatra, délről északra mennek, azt csak a magyarok határain átjutva tehetik meg. Globális szinten az országok számos megoldással kezelik ezt a kiemelt fontosságú állami feladatot napjainkban is. Valamennyi állam és annak idegenek² ellenőrzésére jogosult, kötelezett szervezete az ország területi szuverenitását, az állampolgárai biztonságát folyamatosan, szervezett keretek között őrzi.

Az „idegen”, vagy „nem honos személy” esetén alkalmazandó eljárás már a római jogban is az általánostól eltérő szabályozást igényelt, mivel az idegen nem rendelkezett a római polgár jogával, valamint jogi helyzetük egymáshoz képest is eltérő volt. „Az idegen fogalma a XX. században, az államhatárok ellenőrzés alá vonásával, a beutazás és a tartózkodás feltételeinek megteremtésével, a hontalanok és a nem jogszerűen tartózkodók fogalmi körével bővült. Napjainkban pedig – az Európai Unió tagállamaiban – az „idegen” vagy „külföldi” megnevezés használata már nem feltétlenül elégséges. E fogalmakon belül meg kell különböztetni a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkezők és családtagjaik személyi körét, valamint az ebbe a körbe nem sorolható harmadik országbeli állampolgárokat. Sőt, sajátosabb jogi megítélés alá esnek azok a harmadik országbeli külföldiek, akiket az adott tagállam menekültügyi hatósága vagy bírósága menekültként elismert vagy egyéb kiegészítő védelemben részesített.”³

Magyarországon ennek a feladat rendszernek az ellátására a változó környezetnek megfelelően különböző szervezetek létesültek, alakultak át, vagy éppen szűntek meg. Legújabb kori történelmünkben, a második évezred fordulót követő jelentős nemzetközi és nemzeti politikai folyamatok változásainak következtében az államhatár őrzésével, ellenőrzésével

---

¹ Balogh, Róbert (2008)

² Hautzinger, Zoltán (2014)

³ Hautzinger, Zoltán (2014) 70.

kapcsolatos feladatokat ellátó önálló szervezet integrálása 2008. január elsején történt meg. Mind az elődszervezet, mint az újonnan létrejött, integrált szervezet egyik érdemi jellemzője, hogy az intézkedési alanyai nem magyar állampolgárok. A velük alkalmazott intézkedések, eljárások törvényi szinten szabályozott generális klauzulák érvényesítése mellett (pl. ügyfél által értett-, vagy általa beszélt nyelvű tolmács, nemzetiségét, vallását figyelembe vevő étrend, családtagok elkülönítési tilalma) nagy számú egyéb intézkedéstaktikai és módszertani különbséget kell figyelembe venni és alkalmazni, melyek a magyar állampolgárok esetében fel sem merülnek, illetve a rendészeti igazgatás területén feladatokat ellátó szervezetek, szervezeti elemek esetében (eseti jelleggel, alacsony ügyfélszámmal) fordulnak elő.

2. A határrendészet interkulturális sajátosságai

A multikultúra a latin *multus* – „sok”, „sokféle” és *cultura* – „örzés”, „művelés” szóösszetételre vezethető vissza. A multikulturális kifejezés kulturális, vagy nemzeti sokszínűséget jelent. *„Napjainkban a multikulturalizmusnak,⁴ mint a migráció által előidézett kulturális-civilizációs heterogenizáció tényére megoldást kínáló politikai elméletnek és gyakorlatnak különféle értelmezései és alkalmazási módozatai léteznek.”* Az interkultúra Henning Johansson által megfogalmazottak szerint⁵ *„két, vagy több kultúrából jövő nemzet egy közös folyamatban vesz részt. Ez utóbbi feltételezi az egyének egymással való találkozását és ezzel egy időben egymás befolyásolását.”*

A Központi Statisztikai Hivatal 2011. évi népszámlálási adatai⁶ szerint az ország lakossága 9 937 628 fő, melyből 8 198 171 személy vallotta magát magyarnak. Az ország lakosságának további 13 nemzetisége érti, beszél a magyar nyelvet, ismeri az ország kulturális szokásait, az alkalmazott rendészeti protokollt. Ugyanebben az évben több, mint 41 millió utas lépte át jogszerűen az ország államhatárát, melyek közül jelentős arányt képviseltek a nem magyar állampolgárok és esetükben is minimálisan „igazoltatást” kellett végrehajtani a határforgalom ellenőrzést végrehajtó szolgálati személynek.

Valamennyi intézkedés alá vont esetében figyelembe kell venni, hogy szolgálat ellátása során a helyi kisebbségek, a feladat ellátás szerinti illetékességi területen tranzitálók közül intézkedés, vagy eljárás alá vontak nem determináns aránya mellett, a határforgalom ellenőrzési feladatai teljesítése során évente 110-130 ország több tízmilliót meghaladó állampolgárjával, az irreguláris határátlépések elkövetése miatt 50-70 állam szülöttjei közül

---

⁴ Csizmadia, Sándor (2006)

⁵ Henning, Johansson (1996)

⁶ Csordás, Ináncsi, Kovács, & Waffenschmidt (2014) 14.

folyamatosan növekvő, akár több százezer fővel kerülhet évente direkt kapcsolatba a rendészeti szerv állománya.

3. A külföldiekkel szembeni rendészeti alkalmazások sajátosságai, kihívásai

A rendészeti feladatokat ellátókkal kapcsolatba kerülők állampolgárságán belül eltérő intézkedési kultúrát igényel azok beszélt, értett nyelve, utazási, vagy tartózkodási célja, nemzetisége, törzsi hovatartozása, jellemző társadalmi szokása, nemisége, életkora, felekezeti hovatartozása, jellemző vallási külsőségei, csoportos megjelenés esetén azon belüli pozíciója, az intézkedés, eljárás időtartama, egészségügyi, mentálhigiénés állapota, devianciára utaló jelek, nyilatkozata, közölt adatai.

Az Alaptörvény rögzíti, hogy „Magyar állampolgár Magyarország területéről nem utasítható ki és külföldről bármikor hazatérhet. Magyarország területén tartózkodó külföldit csak törvényes határozat alapján lehet kiutasítani.” Az ügyféli egyenlőség biztosítására „Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.” A 2007. évi II. törvény a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról 6. § (1) A harmadik országbeli állampolgár bármely száznyolcvan napon belül kilencven napot meg nem haladó, tervezett ... tartózkodás céljából a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni Határ-ellenőrzési Kódex) szóló, 2016. március 9-i (EU) 2016/399 európai parlamenti és tanácsi rendeletben foglalt feltételek szerint utazhat be Magyarország területére, mely speciális feltételeknek (ilyen célzatú, tartalmú intézkedés, ellenőrzés a hatályos jogszabályi környezet, a formál logika szabályai alapján magyar állampolgár esetében kizárt) történő megfelelést elsődlegesen a határrendészeti szerv, a tartózkodás jogszerűségének feltételeit más rendészeti szerv is jogosult, kötelezett ellenőrizni.

3.1 Rendészeti intézkedések normatív alapjai a saját nemzet állampolgáraival és azokkal, akik nem azok

Az Európai Unió rendszerét tanuló, megismerő, annak számos előnyét élvező magyar lakosság és a politikai pártok részéről intenzív igény fogalmazódott meg a minőségi

szolgáltató rendvédelemre⁷, az állampolgárok lakókörnyezetének elvárható és fenntartható biztonságára, a megerősödött bűnözés visszaszorítására, az irreguláris migrációs jelenségek és folyamatok kezelésére, a közlekedés rendjének javítására. A 2008. január elsejével integrált rendészeti szerv⁸ Piros Attila 2007-ben ismertetett „Fragmentumok a rendészeti integráció folyamatából” című tanulmánya szerint a megszüntetésre tervezett elődszervezet határőrség és a befogadó rendőrség integrációja humán-, gazdasági-, rendészeti- és szakmapolitikai elveken nyugszik.

A jelenleg hatályos, többször módosított Alaptörvény 46. cikke rendelkezik „A rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok feladatai”-ról, melynek (1) bekezdése tételesen fogalmazza meg a határőrizeti feladatokat is.⁹ A Rendőrségről szóló törvény I. Fejezete rendelkezik „A rendőrség feladata, szervezete, jogállása és irányítása”-ról, a „Rendőrség feladata”-ról. Ezen tételek között a jogalkotó meghatározza a határrendészet feladatait.

Az idegenekkel kapcsolatos rendészeti intézkedések jogszabályi hátterét az 2007. évi I. törvény a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról, valamint a 2007. évi II. törvény a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról és a 2007. évi LXXX. törvény a menedékjogról, valamint ezek végrehajtási rendeletei biztosítják. A határrendészet specifikus feladatait meghatározza továbbá Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/399 RENDELETE (2016. március 9.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni Határ-ellenőrzési Kódex), ennek gyakorlati végrehajtási szabályait rögzítő Schengeni Határ-ellenőrzési Kódex és a Határforgalom-ellenőrzési Szabályzatról szóló 24/2015. (X. 15.) ORFK utasítás.

3.2 Rendészet, határrendészet párhuzamai az intézkedések területén

A rendészettörténeti kutatók számos tanulmányban tárták fel és mutatták be, hogy a mindenkor hatályos társadalmi és politikai, kormányzati, gazdasági elvárásoknak megfelelően, a rendészeti szervek folyamatos átalakuláson mentek át. Az államhatár őrizete, az ott átlépni szándékozók ellenőrzése viszont továbbra is olyan alapfeladat maradt, mely az annak végrehajtásáért elsődlegesen felelős szervezet mellett, számos más államhatalmi, rendészeti szerv részére is kiemelt primátussal bír.

A rendészeti és határrendészeti intézkedések végrehajtása során számos azonosság, átfedés jelentkezik (igazoltatás, fokozott ellenőrzés, ruházat, csomag és jármű átvizsgálása,

---

⁷ Finszter, Géza (2009)

⁸ Hautzinger, Zoltán (2007.)

⁹ 46. cikk (1) A rendőrség alapvető feladata a bűncselekmények megakadályozása, felderítése, a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelme.

felvilágosítás kérés, elfogás és előállítás, idegenrendészeti intézkedés, járványügyi intézkedések tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben, biztonsági intézkedés, a Schengeni Információs Rendszerben elhelyezett rejtett ellenőrzésre irányuló figyelmeztető jelzés végrehajtása), de van olyan intézkedés is, mely tartalmát tekintve csak államhatáron alkalmazható (határforgalom-ellenőrzés).

3.3 Bűnmegelőzés, együttműködés a (határ)rendészeti tevékenységi rendszerben

A bűnmegelőzés fogalma normákban, tanulmányokban rögzített, a rendészeti együttműködés szereplői a szakmai igényeknek megfelelés érdekében kerülnek bevonásra a feladatok támogatása érdekében. Tekintettel arra a tényre, mely szerint a magyar rendészeti szervek európai uniós határrendészeti, szakmai pozíciója egyre meghatározóbbá vált, kiemelt prioritású feladatként fogalmazható meg a végrehajtók reguláris és irreguláris migrációban érintett „*ügyfelekkel*” történő intézkedési, viselkedési, kommunikációs kultúrájának fejlesztése, annak megkövetelése, érvényesülése, a megvalósulási eredmények vizsgálata, értékelése.

A tudományos kutatások¹⁰ szintén erősítik annak a ténynek a megalapozottságát, miszerint Magyarország geopolitikai helyzete miatt az annak területén élő és történelmi hagyományokkal bíró nemzetiségek mellett a reguláris és irreguláris migráció nemzetközi szinten is, de európai aspektusban egyértelműen annak meghatározó alanyává vált. Ennek a ténynek az ismeretében pedig össztársadalmi feladat - így a rendészet területén is - az egymástól eltérő kultúrák közti kapcsolatok társadalmi és jogszabályi normáknak megfelelő érvényesítésének szükségessége.

3.4 Az interkulturális környezetben alkalmazott rendészeti intézkedések és a bűnmegelőzés

Álláspontom szerint a határrendészeti tevékenység (részben) bűnmegelőzési tevékenység¹¹, mivel a reguláris határforgalom ellenőrzése, az eljárás alá vont irreguláris migránsokkal szembeni intézkedések a társadalom védelmét, biztonságát, így bűnmegelőzési célzatot is szolgálnak. A határrendészeti szolgálati ág hatáskörében eljárva megvalósulnak a bűnmegelőzés alapelvei¹² és tevékenysége során beazonosítható a bűnmegelőzés elméleti

---

¹⁰ Kiss, Gabriella (1999)

¹¹ 20/2010. (OT.10.) ORFK utasítás I. fejezet 2/c; 3. pont

¹² „A bűnmegelőzés alapelve a társadalom hagyományos közösségeiben meglévő szolidaritás támogatása, az alulról induló, összefogáson alapuló kezdeményezések felkarolása. A bűnmegelőzés szakmai törekvései közé tartozik a társadalmi befogadás és a tolerancia erősítése, az előítéletek elleni fellépés, a diszkrimináció minden formája elleni következetes küzdelem és a bűncselekmény következtében elszenvedett károk reparálását célzó helyreállító igazságszolgáltatási eszközök minél szélesebb körű alkalmazása.”

modelljének több eleme is. A tevékenység során érvényesíteni kell a megbélyegzés elkerülése, az arányosság elvének érvényesítése, a kirekesztés elkerülése, a társadalmi igazságosság elveit. A határrendészeti feladatok jogszerű és szakszerű ellátása során jellemzően primer (pl. adattári ellenőrzés során beazonosított nemzetközi elfogató parancs hatálya alá tartozó utas) és szekunder bűnmegelőzési (pl. a beazonosított személy aktív ellenállást, hivatalos személy elleni erőszakot követ el annak érdekében, hogy kivonja magát az intézkedés alól) feladatok jelentkeznek.

A bűnmegelőzés kriminálpolitikai modelljei¹³ közül beazonosítható és kezelendő mind az ügyfelek, eljárás alá vontak, mind a rendőrök oldaláról a konfrontatív bűnmegelőzés (a migrálók zömének Magyarország „csak” tranzitállam. Nem céljuk, hogy súlyos jogsértés miatt esetleg több éves szabadságvesztéssel járó büntetést kapjanak – ami külképviseleti, összekötői eszközökkel, média, illetve „social media” felületeken, szolgálati helyeken figyelem felhívó, valamint rendőri intézkedés során tájékoztatás alkalmazásával tovább erősíthető pozíció. Kiemelt fontosságú az áldozatorientált megelőzés (a rendőröket az esetlegesen sérelmükre elkövethető, /jellemzően hivatalos személy elleni erőszak, hamis vád/ megelőzésére, a reguláris migránsok /pl. kábítószer, fegyver csempészet/, irreguláris migránsok /pl. ember-, szervkereskedelem/ előzőkkel hasonló felületeken történő tájékoztatása a bűncselekmény lehetséges tényéről, annak jellemzőiről, lehetséges következményeiről és megelőzésének lehetőségeiről).

A szituatív bűnmegelőzés elemei szintén jelen vannak a feladat ellátása során (rendészeti tevékenység humán, tárgyi, normatív, biztonsági környezetének kialakítása, annak szükséges mértékű szinten történő kezelése, e potenciális elkövetői kör fentiek szerinti tájékoztatása, törekvés az elkövetés megelőzésére). Érdemi feladatként jelenhet meg a szociatív bűnmegelőzés (fel kell készíteni az állományt kiszűrni, beazonosítani és intézkedés taktikailag kezelni a potenciális deviáns ügyfeleket, intézkedés alá vontakat /pl. mentális, vagy egészségi állapot, alkoholos, vagy kábítószeres befolyásoltság, bűnelkövetési, vagy terrorcselekmény elkövetési célszám/).

A társadalmi bűnmegelőzés aktív jelenléte miatt fel kell készíteni a megbélyegzés elkerülése elvének alkalmazásával az állományt arra a potenciális állampolgársági, nemzetiségi, felekezeti, életkori és nemi sajátosságokkal bíró társadalmi rétegre, amely a saját szubkultúrájának gyökerei miatt, jelenlétükkel is lehetséges bűnelkövetőként, vagy annak sértettjeként feltételezhető. A bűnmegelőzési feladatok között egyértelműen megjelennek a rendőri elkövetés megelőzésének feladatai, melyek jelentős hányada a hatályos

---

¹³ Irk, Ferenc (1992)

normarendszerrel és belső védelmi apparátussal, tevékenységi rendszerrel kikényszeríthető, ugyanakkor lényegi eleme az állomány tudatos képzése, nevelése, ellenőrzése is.

4. Ajánlások a határrendészeti feladatok interkulturális jegyeinek fejlesztésére

4.1 Rendészeti feladatokat ellátók interkulturális környezetben történő elméleti és gyakorlati felkészítésének indoklása

A nemzeti rendészeti szervek saját és más helyi, területi (*viszonylati*), országos, továbbá a Frontex¹⁴ ügynökség és az UNHCR¹⁵ által nyilvántartott, elemzett adatok összevetése alapján az elmúlt esztendő során a magyar rendészet kontinentális határrendészeti pozíciója egyértelműen megfogalmazódott, a mediterrán régió¹⁶, dél-balkáni reguláris és irreguláris migráció¹⁷ kezelésének tagállami szinten is kiemelkedő eredményességi mutatókat¹⁸ produkáló szervezeti elemévé fejlődött.

Tényszerűen megállapítható, hogy a feladat ellátásban jelentkező specifikumok miatt a rendészeti hatáskörben eljárók részére ügyfélcentrikus elemeket tartalmazó, célirányos képzést, módszertani oktatást kell biztosítani. Megítélésem szerint szervezettől és beosztottól függetlenül - különös tekintettel a rendszerváltást követő, majd a jelen évtizedben – oly szinten felgyorsult és kiszélesedett a normaalkotási tevékenység, hogy az komoly kihívásokat jelent a mai, modern, szolgáltató jellegű rendőrség személyi állományának lekövetni.

Ha ehhez a felgyorsult folyamathoz hozzávesszük, hogy különböző nemzetközi szerveződések tagjaiként átvett normákat is a megismerést követően alkalmazni kell, illetve a legújabb kori népvándorlásnak is nevezett tömeges, irreguláris migráció milyen új típusú jogszerűségi és szakszerűségi kihívások elé állította a rendészeti szerv állományát, úgy vélem képviselhető az a helyzetértékelés és elvárás, mely szerint a rendőri állomány képzésére, önképzésére, utóképzésére jelentős hangsúlyt kell fektetni. A feladat végrehajtása felkészült és naprakész szakmai ismeretekkel rendelkező állományt igényel.¹⁹ A határrendészeti szolgálati ággal szemben támasztott követelményeknek való megfelelés igénye szükségessé teszi mind a tiszthelyettes, mind a tisztképzés aktuális, általános érvényű tendenciák iránti

¹⁴ Az Európai Unió Tagállamai Külső Határain Való Operatív Együttműködési Igazgatásért Felelős Európai Ügynökséget a 2004. október 26-i 2007/2004/EK tanácsi rendelet (HL L 349., 2004.11.25.) hozta létre.

¹⁵ UNHCR, the UN Refugee Agency, is a global organisation dedicated to saving lives, protecting rights and building a better future for refugees, forcibly displaced communities and stateless people.

¹⁶ <http://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean>

¹⁷ Hautzinger, Zoltán (2016)

¹⁸ European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union - FRAN Quarterly Update Issue 1, January-March, 2010

¹⁹ Balla József (2017a)

érzékenységét és a változó helyzetekhez igazodó reagáló képességét.²⁰ Összességében megállapítható, hogy annak ellenére, miszerint a rendőri szerv jelentős forrásokat fordít a tiszthelyettesi és tiszti állomány képzésére - immár fel- és elismert módon – annak át kell alakítani a szervezeti rendszerét és képzési tematikáját is.

4.2 Intézkedések a normatív szabályozások keretei között

A szolgálati feladatok ellátása során biztosítani kell olyan objektív, szabályozó környezeti rendszert, amely a szubjektív oldal eseti, személyiségi hiányosságait képes korrigálni, megelőzni egy esetleges bűncselekmény (pl. bántalmazás hivatalos eljárásban, jogellenes fogva tartás, lopás, stb.) elkövetését. A hatályos normakörnyezet - álláspontom szerint - részben segítséget és iránymutatást nyújt a határrendész állománynak a multikulturális, interkulturális környezetben történő objektív szolgálat ellátáshoz, ugyanakkor alapvető hiányosságként értékelhető az a tény, hogy az intézkedési környezet prioritását a tartós életviszonyok jellemzőit viselő közösségek viszonylatában szabályozza, fogalmaz meg ajánlásokat.

A rendészeti tevékenység során figyelembe kell venni, hogy a határforgalmi ellenőrzés időtartama egy utas esetében néhány perc, egy idegenrendészeti eljárás alá vont pedig 48 órán keresztül lehet az elsőfokú hatóság alanya. A rendőrség bűnmegelőzési tevékenységét szabályozó utasítás²¹ hatálya a rendészeti integrációt követően 2 évvel kiterjed a „határőr kirendeltségekre”, de mint sorolt szervezeti elem, szolgálati ág részére sem érdemi feladatszabás, sem ajánlás nem lelhető fel benne.

A multikulturális környezetben végrehajtandó rendőri feladatokra vonatkozó norma hatálya²² kiterjed a „határrendészeti kirendeltségekre”, de az szintén csak az ország területén élő, a társadalmi többségtől eltérő kultúrájú személyek, közösségek intézkedési alanyi pozíciójára fogalmaz meg feladatokat a területi szervek kisebbségi összekötői irányába. Az „esetleges illegális migráció okán” minimum feladatok vannak csak sorolva. Az integráció óta eltelt időszakban bekövetkezett változásokra, észlelhetően elégtelennek tűnő szabályozásra tekintettel az ORFK Rendészeti Főigazgatóság, Határrendészeti Főosztály fogalmazott meg FRONTEX ajánlásokat is felhasználva olyan tartalmú szakmai normákat, iránymutatásokat, melyek hiánypótlást²³ biztosítanak a feladatok ellátása érdekében.

---

²⁰ Balla József (2017b)

²¹ 20/2010. (OT.10) ORFK utasítás

²² 27/2011. (XII. 30.) ORFK utasítás a multikulturális környezetben végrehajtott rendőri intézkedésekről

²³ 29000/14066-2/2014. ált; 29000/27638/2014. ált; 29000/42312/2014. ált.

A hatályos normák szellemiségét követve számos innovatív módszer bevezetésére került sor, valamint azok végrehajtásába olyan együttműködő hatóságok és társadalmi szereplők bevonására került sor, melyek a nemzetközi szinten is meghatározó reguláris határforgalom és kritikusnak értékelhető irreguláris migráció kezelésével összefüggő feladatok jogszerű, szakszerű, objektív, humánus, kulturált teljesítését támogatta, alkalmas annak megerősítésére. Tekintettel arra a tényre, hogy a bűnmegelőzés nem kizárólagosan a rendőrség feladat rendszer primátusa, így az eljárási alanyok oldalán kialakítandó környezet támogatására - megelőzendő az általuk esetlegesen elkövethető bűncselekményeket a rendőrök, vagy egymás sérelmére (A jóllakott migráns, jó migráns! Aki nem fázik, nem kiabál! Aki dohányzik, dohányozhasson! Aki imádkozni akar, hadd tegye! Nőt, gyereket nem választunk el!) - többek között indokolt együttműködésre felkérni az intézkedések alanyaira jellemző egyházak képviselőit²⁴, felhasználva a tanításaikat, az általuk ismertett szubkultúra jellemzőket; a karitatív és egészségügyi szervezeteket, az önkormányzatokat, hatóságokat, médiát, gazdasági társaságokat és civil szervezeteket, a helyi lakosságot, valamint a társadalom számos más szereplőjét.

4.3 Legjobb gyakorlat, módszertani ajánlás

Fent sorolt előzmények alapján, indokoltnak értékelhető a feladat végrehajtásban érintett állomány által végrehajtott tevékenység folyamatos, belső, szakmai ellenőrzésén és a törvényességi felügyeletet gyakorló, társadalmi jogvédő funkcióval rendelkező legitim szervezeteken túlmenően a rendészeti rendszerektől független, külső, civil, nemzetközi minősítésű, hiteles és a magyar rendőrség által is legitimként kezelt minőségbiztosítási szervezettel történő kvalitatív²⁵ vizsgálat kezdeményezése, a tevékenység minősítettése, értékeltetése, ajánlások befogadása.

A sorolt elvárásoknak megfelelő szervezet a IIASA²⁶ és az azt alapító japán közgazdász professzor, dr. Shoji Shiba úr által alapított Díjnak történő megfelelés érdekében, 2010. évben a Szegedi Határrendészeti Kirendeltség pályázatot nyújtott be. Ennek során a felkért szervezet a saját maga által alkalmazott vizsgálati módszerekkel tárta fel, majd értékelte a helyi besorolású, határrendészeti szervezeti egység munkáját, melynek eredményeként a kirendeltség nemzetközi szinten is a helyi szintű rendészeti szervek közül

---

²⁴ A Karitatív Tanács az egyes elkobzott dolgok közérdekű felhasználásáról szóló 2000. évi XIII törvény alapján létrehozott döntéshozó szervezet. Működését a Karitatív Tanács megalakításáról és működésének részletes szabályairól szóló 65/2000. (V.9.) Kormányrendelet határozza meg.

²⁵ Héra, Gábor, Ligeti, György (2014)

²⁶ IIASA (Nemzetközi Rendszerelmzési Intézet)

elsőként nyerte el 2011. június 22-én a IIASA-Shiba Díjat²⁷. A Díj részprojektje hivatott segítséget nyújtani²⁸ a rendőrökkel interaktív kapcsolatba kerülő utassal, a velük szembeni jogszerű, szakszerű, arányos, objektív, humánus és kulturált intézkedés erősítésére az állomány körében.

A pályázati időszakban, valamint azóta is a társadalom- és rendészettudomány által alkalmazott források, módszerek meghatározó vertikumát alkalmazva kerül ellenőrzésre, indokolt esetben korrekcióra, illetve megfogalmazásra és végrehajtásra az a fejlesztési cél, melyek a szolgálatellátás, utólagos parancsnoki revíziók, vizsgálatok megvalósítása során kerül feltárára.

Az empirikus módszerek alkalmazásával tényszerűen megállapítható a határrendész – ügyfél közti kommunikáció, az intézkedő és az intézkedés alanyának viselkedése, a diszkrecionális²⁹ jogalkalmazás körülményei, az esetlegesen kialakult konfliktus előzménye. A teoretikus módszerek a pszichológia, a pedagógia tanításainak alkalmazásával segítséget adnak előzők ismeretében olyan szakmai ajánlások, normatív szabályozások kialakítására, melyek lehetőséget nyújtanak az eltérő kultúrájú szereplők problémamentes találkozására, jogszerű intézkedések alkalmazására abban az esetben is, ha az ügyféllel szemben rendőri intézkedést, eljárást, eljárás kezdeményezést is kell alkalmazni. A pályázat „mosolygós határrendész” projekt eleme, a mai napig is³⁰ hatékonyan tudja támogatni a határrendészeti tevékenységet a dinamikus növekvő reguláris és kritikusként értékelhető irreguláris migrációs szakmai területen egyaránt.

5. Összegzés

A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 13. § (2) szerint „a rendőr köteles a törvény rendelkezésének megfelelően, részrehajlás nélkül intézkedni”. A Független Rendészeti Panasztestület 2013. évi vizsgálata szerint³¹ „A Testület állandó gyakorlata szerint ez azt jelenti, hogy a rendőri fellépés az érintettel szemben nem lehet hátrányosabb (vagy előnyösebb) pusztán azért, mert személye – akár a személyes körülményei, akár valamely társadalmi csoporthoz tartozása miatt – a rendőr számára ellenszenves (vagy rokonszenves). A rendőr e követelményt nem csak a szó szigorú értelemben véve „diszkriminatív” (azaz az érintett valamely csoporthoz tartozása miatt hátrányos) intézkedéssel sértheti meg, mivel a

²⁷ <http://kivalosag.com/hu/iiasa-shiba-dij/a-dij-bemutatasa/>

²⁸ A Szeged Határrendészeti Kirendeltség IIASA-Shiba Díj pályázata 2010. - 5.3 Az intézkedési kultúráért: Mosolygós határrendész’ 24-25. old.

²⁹ Saját hatáskörben fenntartott, egyéni mérlegelési jogkörben alkalmazott döntés, intézkedés

³⁰ A tanulmány készítésének időszakában a Kiszombor Határrendészeti Kirendeltségen vezetőként alkalmazott „Igazgyöngy” motivációs projekt részeként alkalmazott elem

³¹ Kádár, András (2013)

személyes ellenszemből fakadó hátrányokozás is részrehajlónak minősül, ugyanakkor ez az Rtv.-nek az a rendelkezése, amelyen keresztül a hátrányos megkülönböztetés tilalmát a Testület egy-egy esetben vizsgálata tárgyává teszi. A Testület nagyon ritkán állapítja meg e tilalom sérelmét...”

Fentiek szerint a magyar rendészeti szervek személyi állománya a napi szintű, komplex feladat ellátása során, kiemelkedően súlyos, vagy huzamos időn keresztül történő rossz gyakorlat és érdemlegesnek értékelhetően magas jogsértő esetszám nélkül, hatékonyan és jogszerűen látta el, hajtja végre feladatait interkulturális környezetben is. Megállapítható továbbá az is, hogy a rendészeti szakirányítás felismerte ugyan a tevékenység bűnmegelőzési aspektusát, fogalmazott meg ajánlásokat, de a rendészeti szerv működését biztosító hatályos normatív szabályozás e tárgykörben továbbra is korrekcióra, kiegészítésre, új norma kiadmányozására szorul, valamint kidolgozásra és eredményes alkalmazásra került olyan módszertan, mely támogatja a rendészeti tevékenység interkulturális környezetben történő alkalmazását, de ennek széleskörű oktatása, így használata nem biztosított.

Felhasznált irodalom

- 1744/2013. (X. 17.) Korm. határozat 1. sz. melléklete - Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia (2013-2023)
- Balla J. (2017a) Felsőfokú szakirányú képzés a Határrendészeti Tanszéken 2005-ben és 2015-ben. In.: Szerk.: Varga János (szerk.) - A határrendészeti tisztképzés negyedszázada Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2017., 47-54.
- Balla, J. (2017b). Border Guard Training in Hungary Ensuring the Security of the Schengen Area = A schengeni térség biztonságát garantáló határrendészek felkészítése Magyarországon. *Hadtudományi szemle*, 10 (3), 449-462.
- Balla, Z. (2014). A rendészet kérdései. *Belügyi szemle (2010-)*, 62(10), 5-19.
- Balla, Z. (2017). A rendészet fogalmának, tartalmának evolúciója. *Belügyi szemle (2010-)*, 65(5), 105-115.
- Balogh, R. (2008). Migráció, mint anomália — a bevándorló-kérdéstől a bevándorló-veszélyig. *JOG- ES POLITIKATUDOMÁNYI FOLYÓIRAT*, 414-426.
- Bencze, J. (2008). Megújult rendőrség, új feladatok: egyesült erővel az EU külső határain. *Magyarország politikai évkönyve* (2), 1013-1062.
- Bencze, J. (2010). A rendőrség feladata a globális kihívásoktól a lokális válaszokig. *Jogi beszélgetések*, [5([1), 162-170.

- Christián, L. (2009). Epizódok a rendészet történetéből. *Iustum aequum salutare*, 5(3), 155-170.
- Christián, L. (2010). Mai magyar rendészet. *Rendészeti szemle (2006-2010)*, 58(5), 6-21.
- Csepeli, G. (1999). Xenofóbia és politika. *HVG*, 21(12), 54.
- Csepeli, G., Fábíán, Z., & Sík, E. (1998). Xenofóbia és a cigányságról alkotott vélemények. *Társadalmi riport*, 5(1), 458-489.
- Csizmadia, S. (2006). A brit multikulturalizmus paradoxonja: elkülönült együttélés. *Pécsi Politikai Tanulmányok VI*.
- Csordás, G., Ináncsi, Z., Kovács, M., & Waffenschmidt, J. (2014). *2011. ÉVI NÉPSZÁMLÁLÁS*. Budapest: Központi Statisztikai Hivatal.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity, Youth and Crisis* (Vol. null).
- Finszter, G. (2014). *Rendészetelmélet*. Nemzeti Közszerológati és Könyvkiadó Zrt.
- Fórizs, S. (2015). Rendészet, határrendészet. *Belügyi szemle (2010-)*, 63(12), 106-116.
- Grendel, L. (1999). Multikulturalizmus vagy szegregáció (esszé). *Új forrás*, 31(2), 45.
- Gulyás, É. (2016). A migráció és az idegenellenesség fokozatai - egy xenofóbia-skála lehetősége. *Acta humana : emberi jogi közlemények*, 4(4), 33-47.
- Hautzinger, Z. (2014). A magyar idegenjog rendszere és az idegenjogi (szak)igazgatás. In (pp. 69-78). Budapest: Pro Publico Bono Magyar Közigazgatás Nemzeti Közszerológati Egyetem.
- Hautzinger, Z. (2015). *Idegen a büntetőjogban*. Pécs: AndAnn kft.
- Hautzinger, Z. (2016). *Szemelvények a migráció szabályozásáról*. Pécs: AndAnn kft., 5-15.
- Horváth, B. (2016). Szolidaritás a többkultúrájú társadalmakban. Neoliberális multikulturalizmus vagy "jólét-sovinizmus". *Nemzetközi statisztikai figyelő : a KSH Könyvtár elektronikus referáló lapja*, 2(3), 12-13.
- Héra, G. L., Gy. *Módszertan*. Budapest: Osiris Könyvkiadó.
- Johansson, H. (1996). Intercultural Learning in a Multicultural Society. *European Journal of Intercultural studies*, 7(2), 12-15.
- Jozef, B. (2015). A migráció hatása az idegenjogra és az idegenrendészetre. In G. Gaál & Z. Hautzinger (Eds.), (pp. 213-221). Pécs: Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja.
- Juhász Gergely, Á. (2011). Voyer, A.: Sokféleségre nevelve: a multikulturalizmus

- nyelvének megtanulása. *Kisebbségkutatás*, 20(4), 643-646.
- Juhász Gergely, Á. (2013). Jeffrey, A.: Küzdelem a beolvasztás módja körül: reakció a multikulturalizmus ellen Európában. *Kisebbségkutatás*, 22(2), 172-176.
  - Kiss, G. (1999a). A multikulturalizmus - veszély vagy esély? *Valóság*, 42(1), 30-42.
  - Kiss, G. (1999b). A multikulturalizmus vallási dimenziója. *Valóság*, 42(12), 38-45.
  - Klenner, Z. (2015). Az idegen kultúrkörből érkező migránsok társadalmi beilleszkedésének biztonsági kockázatai. In G. Gaál & Z. Hautzinger (Eds.), (pp. 247-253). Pécs: Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja
  - Korinek, L. (2008). Út a statisztikától a rendészet elméletéig. *Jura*, 14(1), 69-94.
  - Kovács, G. (2015). A határrendészetben ható törvényszerűségek és elvek érvényesülése az illegális migráció elleni küzdelemben. In G. Gaál & Z. Hautzinger (Eds.), (pp. 221-233): Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja.
  - Kádár, A. K. (2013). Rasszizmus, xenofóbia és homofóbia a Független Rendészeti Panasztestület eseteinek tükrében. *Rendészet és emberi jogok - A Független Rendészeti Panasztestület folyóirata*, 49-55.
  - Maslow, A. H. (1954). *Motivation and Personality* (Vol. null).
  - Moore, M. (1990). The Politics of Multiculture. *Journal of Arts Management and Law*, 20(1), 5-15. doi:10.1080/07335113.1990.9942842
  - Máthé, T. (2009). Interkultúra. Máthé Tímea: Az interkulturális tanulásról, az Európai Unió nézőpontjából. *Belvedere meridionale*, 21(7-8), 93-97.
  - Őri, P. (2008). Avramov, D. - Cliquet, R.: Xenophobia and Integration of Immigrants. Attitudes of Europeans toward Foreigners. (Xenofóbia és a bevándorlók integrációja. Az európaiak idegenekkel szemben érzett attitűdjei.) Zeitschrift für Bevölkerungswissenschaft, 32. 2007/3-4. 533-560. (Őri Péter). *Demográfia*, 51(2-3 sz), 285-288.
  - Piros, A. (2007). Fragmentumok a rendészeti integráció folyamatából. In Z. Hautzinger (Ed.), (pp. 29-37). Pécs: Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja.
  - Pogonyi, S. (2011). Multikulturalizmus, emberi jogok, integráció. *Fundamentum*, 15(1), 5-14.
  - Portera, A. (1998). Multiculture, Identity, Educational Need and Possibilities of (Intercultural) Intervention. *European Journal of Intercultural studies*, 9(2), 209-218. doi:10.1080/0952391980090211

- Prókai, B. (1992). Nemzetbiztonság, honvédelem és határrendészet. *Rendészeti szemle (1991-1994)*, 30(1), 21-26.
- Reich, O. (2008). Charles Taylor multikulturalizmus elmélete. *Jogelméleti szemle*(3), 646.
- Sallai, J. (2015). A rendészet kihívásai napjainkban. *Hadtudomány*, 25(1-2), 135-138.
- Sággy, M. (2016). Népándorlás, multikulturalizmus. *Rubicon*, 27(1), 58-67.
- Tóth, J. (2011). A rendészet alkotmányossági minimumai és az alaptörvény. *Közjogi szemle*, 4(2), 15-27.
- Vertovec, S. (1996). A multikulturalizmus és a kisebbségi integráció lehetőségei. *Kisebbségkutatás*, 5(2), 127-129.
- Zimmermann, E., & Koch, E. U. a. (1995). *Psychologie und Psychopathologie der Migration* (Vol. null).